

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

**Η ΕΕ απέναντι στο Αίτημα Ένταξης της Κύπρου
(1990-2004)**

Πολυχρονοπούλου Νικολέττα

Κόρινθος, Ιούλιος 2024

University of the Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
"Governance and Public Policies"

**The EU towards Cyprus' Accession Request
(1990-2004)**

Polychronopoulou Nikoletta

Corinth, July 2024

Η ΕΕ απέναντι στο Αίτημα Ένταξης της Κύπρου

(1990-2004)

Σημαντικοί Όροι: Κύπρος, Ένταξη, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΟΚ, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ελλάδα, Τουρκία, Διαπραγματεύσεις, Ενταξιακή πορεία, Κριτήρια Κοπεγχάγης, ΚΕΠΠΑ (Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας), Περιφέρεια Ευρώπης, Ανατολική Μεσόγειος, Κυπριακή Δημοκρατία, Κατεχόμενα, “Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου”.

Περίληψη

Στόχος της παρούσας διατριβής είναι να εξετάσει τη σχέση Κυπριακής Δημοκρατίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναλύονται τα πρώτα βήματα προσέγγισης, οι διμερείς συμφωνίες, και οι μέθοδοι που χρησιμοποίησε η Κύπρος για την ένταξη της. Επίσης, εξετάζεται η στάση της ΕΕ και οι ενέργειες Τουρκίας και Ελλάδας για την εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό. Ενώ παρουσιάζονται και οι ενέργειες που ανέλαβε η ΕΕ ώστε να υπάρξει συμφωνία μεταξύ της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας, από την εισβολή του 1974 μέχρι σήμερα.

Το Κυπριακό Πρόβλημα επηρέασε έντονα την ενταξιακή διαδικασία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις προσπάθειες της ΕΕ για εξεύρεση λύσης, σε συνεργασία με εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη, και ιδιαίτερα στο Σχέδιο Κόφι Ανάν και στον τρόπο αντίδρασης των εμπλεκόμενων μερών σε αυτό. Παρουσιάζεται επίσης το καθεστώς όπως έχει διαμορφωθεί στην Κύπρο μετά το 2004 και την ένταξη στην ΕΕ.

Η αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλη την έκταση της παρούσης εργασίας χωρίζεται σε δύο χρονικές περιόδους: α) πριν το 1992, όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση ονομαζόταν Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και β) μετά το 1992, όταν υπογράφηκε η συνθήκη του Μάαστριχτ (7/2/1992), και η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε ΕΕ.

The EU towards Cyprus' Accession Request

(1990-2004)

Keywords: Cyprus, Accession, European Union, European Union, EEC, European Council, Greece, Turkey, Negotiations, Accession Course, Copenhagen Criteria, CFSP (Common Foreign and Security Policy), Europe Region, Eastern Mediterranean, Republic of Cyprus, Occupied Territories, “Turkish Republic of Northern Cyprus”.

Abstract

The aim of the present thesis is to examine the relationship between the Republic of Cyprus and the European Union (EU.) The first steps of rapprochement, the bilateral agreements, and the methods that Cyprus utilized towards accession are analyzed, also examined is the stance of the EU and the actions of Turkey and Greece regarding finding a solution to the Cyprus Problem. While also presented are the actions that the EU undertook so that there can be an agreement between the Greek Cypriot and Turkish Cypriot communities, from the invasion of 1974 up to this day.

The Cyprus Problem strongly influenced the accession process of the Cyprus Republic to the European Union. Therefore, special emphasis is given to the attempts of the EU to work out a solution, in cooperation with national and international organizations such as the United Nations, and especially to the Kofi Annan's Plan and how the involved parties reacted to it also presented is the status quo as has developed in Cyprus post 2004 and the accession to the EU.

The references to the European Union throughout the present thesis can be divided to two time periods: a) before 1992, when the European Union was still called European Economic Community (EEC) b) after 1992, when the Maastricht Treaty was signed (7/2/1992), and EEC was renamed to EU.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις

Ο/Η δηλών/ούσα

Πολυχρονοπούλου Νικολέττα

(Υπογραφή)

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ιστορική Αναδρομή

1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Η σύγχρονη ιστορία της Κύπρου (1878-1973)	2
1.3 Τα γεγονότα που ακολούθησαν και η κρίση του Κυπριακού Ζητήματος (1974-1983)	5
1.4 Η πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση	7
1.4.1 Οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ	9
1.4.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέναντι στο αίτημα ένταξης της Κύπρου	12
1.5 Οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων μετά την ένταξη της Κύπρου	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος ως μέρος της ένταξης στην ΕΕ

2.1 Η συμβολή της Ελλάδας στην ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση	19
2.2 Ο ρόλος της Τουρκίας στην προοπτική εισόδου της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση	21
2.3 Το σχέδιο Ανάν για την επίλυση του Κυπριακού και τη διευκόλυνση της εισόδου της Κύπρου στην ΕΕ	24
2.4 Τα Ψηφίσματα 541/1983 και 550/1984 του Συμβουλίου Ασφάλειας Του ΟΗΕ	26
2.5 Οι Προσπάθειες της ΕΕ για την επίλυση του Κυπριακού μετά την ένταξη της Κύπρου	28

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 31

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ 33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1 Εισαγωγή

Η Κύπρος έχει στρατηγική θέση στην Μεσόγειο καθώς συνδέει τρεις μεγάλες ηπείρους: την Ευρώπη, την Αφρική και την Ασία. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο έχει κατακτηθεί ή εποίκιστεί από μια σειρά εξωτερικών δυνάμεων. Ανάμεσα στις οποίες οι Φοίνικες, οι Μυκηναίοι, οι Αιγύπτιοι, οι Ασσύριοι, οι Πέρσες, οι Ρωμαίοι, οι Οθωμανοί και οι Βρετανοί.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της Κύπρου είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που ξεκίνησε στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, στο πλαίσιο των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της ΕΟΚ/ΕΕ, με αποκορύφωμα την ένταξή της στην ΕΕ το 2004. Η προσπάθεια επίτευξης πλήρους ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση επηρέασε πολλαπλώς τις παραδοσιακές παραμέτρους της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ανάπτυξης. Μέσω της διαδικασίας υποψηφιότητας της Κύπρου, για την είσοδο στην ΕΕ φάνηκε η δυνατότητα της Ένωσης να λειτουργεί ως πολιτικός παράγοντας, εντός ενός σεναρίου σύγκρουσης.

Η ΕΕ όχι μόνο τροποποιεί τις σχέσεις της με τις χώρες εταίρους, αλλά μεταβάλλει, διευρύνει ή μετακινεί τη σφαίρα επιρροής της, ασκώντας ήπια, κανονιστική δύναμη. Η μονομερής εξέταση της διαδικασίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα μπορούσε να εξηγήσει τις διαφορετικές γεωπολιτικές σχέσεις που αναπτύσσονται και τις διάφορες, συχνά χρηστικές, ερμηνείες των κανόνων της ΕΕ (Ulusoy, 2016, σελ. 393–406).

Η ΕΕ δραστηριοποιείται παράλληλα με την υποστήριξη του ΟΗΕ, για την επίτευξη συνολικής διευθέτησης του Κυπριακού. Με βάση την δημιουργία μιας δικαιοδικής ομοσπονδίας. Εκμεταλλευομένη τις δίκες της σχέσεις με τα εμπλεκόμενα μέρη και την προοπτική περεταίρω ανάπτυξης αυτών των σχέσεων, για την συμφιλίωση μεταξύ των δυο κοινοτήτων της Κύπρου, και ταυτόχρονα την ανάπτυξη των σχέσεών της με την Τουρκία και την Κυπριακή Δημοκρατία. Η προσπάθεια επανένωσης της νήσου η επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος και η αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία αποτελούσαν ενεργό στόχο της ΕΕ. Χρησιμοποιώντας κάθε μέσο πίεσης στην προσπάθεια πλήρους ένταξής της Τουρκίας (Nugent, 2012 σελ.369).

1.2 Η σύγχρονη ιστορία της Κύπρου (1878-1973)

Η σύναψη συνθήκης Αμυντικής Συμμαχίας μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, το 1878 οδήγησε στην μεταβίβαση της διοίκησης της Κύπρου στη Βρετανία. Η Βρετανία βάσει της συμφωνίας, όφειλε να καταβάλει τις ετήσιες φοροπροσόδους στον Σουλτάνο. Μετά την κήρυξη πολέμου το 1914 μεταξύ Βρετανίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η Κύπρος πέρασε πλήρως υπό Βρετανική κυριαρχία. Η κατοχή της νήσου από τους Βρετανούς αναγνωρίστηκε, μετέπειτα και από την Άγκυρα με την Συνθήκη της Λοζάνης άρθρο 20 το 1923.

Η διεθνοποίηση του Κυπριακού Ζητήματος οδήγησε στις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου του 1959 σύμφωνα με τις οποίες, αποκλειόταν η προαναφερθείσα ένωση. Ενώ δρομολογούνταν η ανεξαρτησία της Κύπρου με τις Ελλάδα, την Τουρκία και Μεγάλη Βρετανία ως εγγυήτριες δυνάμεις. Στις 11/12/59 οι Αντνάν Μεντερές, Κωνσταντίνος Καραμανλής και Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, υποστήριξαν την είσοδο της Κύπρου στο ΝΑΤΟ. Οι ΗΠΑ ωστόσο, διατύπωσαν τις επιφυλάξεις τους καθώς η στρατηγική θέση της νήσου καθιστώντας δύσκολη και επικίνδυνη την υπεράσπισή της σε πολεμικές συνθήκες (Συρίγος,2005,σελ.50)..

Η Κύπρος έγινε ανεξάρτητο κράτος στις 16 Αυγούστου 1960, με πρόεδρο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Ωστόσο κάποιες διατάξεις του Συντάγματος του 1960 ήταν ιδιαίτερος αυστηρές, χωρίς ομοιότητα με κανένα άλλο σύγχρονο Σύνταγμα (Συρίγος ,2005,σελ.51). Συγκεκριμένα, δεν αναγνωριζόταν το δικαίωμα προσχώρησης της χώρας στην ΕΟΚ/ΕΕ. Για την επίλυση του ζητήματος ήταν απαραίτητο η Κυβέρνηση της Κύπρου να μεταβιβάσει ορισμένες νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαστικές αρμοδιότητες σε θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επιλογή μιας εμπορικής συμφωνίας, ήταν οικονομικά λιγότερο ευνοϊκή μακροπρόθεσμα, διότι οι συνθήκες που θα δημιουργούνταν από μια τέτοια συμφωνία θα ήταν στατικές και περιορισμένης διάρκειας (Παπαδημητρίου,1997,σελ. 92).

Τον Αύγουστο του 1961 η Βρετανία ζήτησε την ένταξή της στην ΕΟΚ. Αναγκάζοντας ωστόσο, την Κύπρο να επιδιώξει και εκείνη τη σύνδεση της με την κοινότητα. Ο λόγος ήταν πως οι χώρες που δεν αποτελούσαν μέλη της κοινοπολιτείας θα είχαν υψηλότερους δασμούς στις εξαγωγές των προϊόντων τους, Προκαλώντας σοβαρό πλήγμα στις Κυπριακές εξαγωγές (Αριστείδου, χ.χ.).

Το 1962 η Λευκωσία επεδίωξε μια πρώτη Συμφωνία Σύνδεσης με την ΕΟΚ. Ωστόσο, γρήγορα έγινε εμφανές πως υπήρχε αδυναμία συντονισμού μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Αφενός η Κύπρος δεν είχε κανέναν στρατηγικό σχεδιασμό για την είσοδο της στην ΕΟΚ και την ενσωμάτωση της στον Δυτικό Κόσμο. Όπως επιθυμούσε η Ελλάδα, αφετέρου δεν ήταν επιλογή της Αγγλίας μια τέτοια εξέλιξη. Λόγω των στρατιωτικών βάσεων που διατηρούσε επί Κυπριακού εδάφους. Ο Καραμανλής ήταν φυσικό να εμφανίζεται

απογοητευμένος από τις επιλογές της Λευκωσίας και του Μακαρίου. Παρά τις έγκαιρες εισηγήσεις του για κοινό συντονισμό της Κυπριακής και της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, απέβλεπε στην πιθανότητα να δρομολογηθεί η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα (Κλάψης,2020, σελ.106-107).

Η Κύπρος, από την πλευρά της, είχε λόγους να επιζητεί την ένταξή της στην ΕΟΚ. Καθώς ενδεχόμενη μείωση - του κοινού δασμολογίου των κυπριακών προϊόντων από τις χώρες της τότε ΕΟΚ/ΕΕ, θα διευκόλυνε την εξαγωγή τους στις χώρες που ήταν μέλη της Κοινότητας και κυρίως στην αγορά της Βρετανίας. Τον Ιανουάριο του 1963, η Γαλλία ήταν αρνητική στο αίτημα ένταξης της Βρετανίας, με συνέπεια και η Κύπρος να εγκαταλείψει την δική της προσπάθεια ένταξης (Κλάψης,2020, σελ.106-107).

Στις 30 Νοεμβρίου του 1963, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος πρότεινε σε υπόμνημα του προς τον Τουρκοκύπριο αντιπρόεδρο Κιουτσούκ, την τροποποίηση του Συντάγματος σε 13 σημεία, μεταβιβάζοντας τα προνόμια των Τουρκοκυπρίων, και διασφαλίζοντάς τα ως δικαιώματα μειονότητας (Χρυσοστόμου,2016). Με σκοπό την δημιουργία μιας πραγματικής δημοκρατίας, επιτρέποντας έτσι στην Κύπρο να γίνει ενιαίο κράτος. Η Άγκυρα απέρριψε αυτό το σχέδιο, χαρακτηρίζοντας το προτεινόμενο μνημόνιο ως «εντελώς απαράδεκτο» (Συρίγος,2005, σελ. 51-52).

Οι διακοινοτικές συγκρούσεις που ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 1963 στη Λευκωσία. Οδήγησαν την Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελλάδα σε κατάπαυση του πυρός, διευκολύνοντας τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων, που έλαβαν χώρα στο Λονδίνο. Στις 26 Δεκεμβρίου 1963 οι τρεις εγγυήτριες χώρες, ανέπτυξαν επίσης την Κοινή Δύναμη Εκεχειρίας (JTF), με σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και της τάξης, η οποία διαλύθηκε στις 27 Μαρτίου 1964 (Emilianides, & Papastylianos, 2022, σελ.330-350).

Οι διακοινοτικές συγκρούσεις εντάθηκαν και εμφανίστηκε έντονα η απειλή τουρκικής εισβολής. (Η Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών) στην Κύπρο ιδρύθηκε με σκοπό την εξομάλυνση της κατάστασης (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus, 2024). Σε αντίδραση και ως προσπάθεια πρόληψης πιθανής τουρκικής εισβολής, η Ελλάδα απέστειλε μυστικά μια μεραρχία στρατού στην Κύπρο ενώ η κατάσταση γενικά παρέμεινε τεταμένη. Κατά το 1967 διαδραματίστηκαν παράλληλα γεγονότα και στις δυο χώρες.

Στην Ελλάδα ένα στρατιωτικό καθεστώς ήρθε στην εξουσία το φθινόπωρο, ενώ μια τουρκική εισβολή στην Κύπρο αποφεύχθηκε με την διαμεσολάβηση των Αμερικάνων. Το 1967 η Ελλάδα απέσυρε την μεραρχία που είχε στείλει στην Κύπρο, παράλληλα ο Μακάριος διατήρησε την Κυπριακή Εθνική Φρουρά πετυχαίνοντας παροδικά την ασφάλειά της Κύπρου. Το 1968 ξεκίνησαν οι διακοινοτικές διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο ενός ενιαίου Κυπριακού κράτους, χωρίς προοπτική για ένωση με την Ελλάδα (Theophanous, 2023).

Το 1972 αποφασίστηκε να γίνει η πρώτη Συμφωνία Σύνδεσης της Κύπρου με την ΕΟΚ βάσει του άρθρου 238 της Συνθήκης της Ρώμης (Αριστείδου, χ.χ.). Η συμφωνία προέβλεπε την μείωση των δασμών σε εισαγόμενα και εξαγόμενα προϊόντα, τόσο από κράτη μέλη της κοινοπολιτείας όσο και από τρίτες χώρες. Οι Τουρκοκύπριοι αν και δεν συμμετείχαν στην κυβέρνηση, είχαν αντιληφθεί ότι η προοπτική στενότερων σχέσεων με την ΕΟΚ θα ήταν προς όφελός τους. Από την πλευρά της και η Βρετανία ζήτησε να ενταχθεί στην κοινότητα, πράγμα που πέτυχε τελικά τον Ιανουάριο του 1973 (Παπαπολυβίου, 2019).

1.3 Τα γεγονότα που ακολούθησαν και η κρίση του Κυπριακού Ζητήματος (1974-1983)

Στις 15 Ιουλίου 1974 η χούντα της Αθήνας οργάνωσε πραξικόπημα, ανατρέποντας τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας αρχιεπίσκοπο Μακάριο καθυστερώντας ταυτόχρονα την συμφωνία συνεργασίας ΕΟΚ και Κύπρου. Στις 20 Ιουλίου η Τουρκία εκμεταλλεόμενη το Ελληνικό στρατιωτικό πραξικόπημα, επενέβη στρατιωτικά με πρόσχημα την προστασία των Τουρκοκυπρίων, ως μία από τις εγγυήτριες δυνάμεις (Παπαπολυβίου, 2019). Στις 14 Αυγούστου ο τουρκικός στρατός ξεκίνησε μια δεύτερη, πολύ πιο βίαιη εισβολή σε διάστημα τριών ημερών, εκτοπίζοντας χιλιάδες Ελληνοκύπριους από τις πατρογονικές τους

εστίες, και θέτοντας το 36,3 % της νήσου υπό τουρκικό έλεγχο (Pedi,& Kouskouvelis,2016,σελ.19-34).

Από το 1974 και μετά η Τουρκία επεδίωκε την «*de jure*» διχοτόμηση της Κύπρου, μετακινώντας αρχικά τους Τουρκοκυπρίους στις κατεχόμενες περιοχές και σχηματίζοντας ένα κράτος πλήρως ελεγχόμενο από την Άγκυρα. Ενθαρρύνοντας επίσης την εγκατάσταση Τούρκων εποίκων στα κατεχόμενα εδάφη. Επέβαλλε παράλληλα τον εκτοπισμό των Ελληνοκυπρίων από τις κατεχόμενες περιοχές, με στόχο τη δημιουργία ενός στιβαρού και εθνοτικά ομοιογενούς πληθυσμού. Το Τουρκικό κατεστημένο και η ελίτ της Τουρκίας θεωρούσαν τον έλεγχο της Βόρειας Κύπρου κρίσιμο (Συρίγος,2005, σελ.59-60).

Τα γεγονότα στην Κύπρο είχαν ισχυρό αντίκτυπο στην Ελλάδα, οδηγώντας τη δικτατορία σε πτώση. Η οικουμενική κυβέρνηση υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Εν συνεχεία, έλαβε την απόφαση αποχώρησης της χώρας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO, στις 14 Αυγούστου του 1974. Αυτή ήταν η απάντηση της Ελλάδας στη στρατιωτική εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και στην «*αδυναμία*» του NATO να την αποτρέψει, σύμφωνα με την Ελληνική Κυβέρνηση (Stergiou,2021,σελ.115-135).

Το 1978 υπογράφηκαν, καθυστερημένα εξαιτίας των εξελίξεων που προαναφέρθηκαν, δυο πρωτόκολλα: το ένα ρύθμιζε τις παραχωρήσεις της ΕΟΚ προς την Κύπρο, ενώ το δεύτερο βελτίωνε τα ισχύοντα, για ορισμένες γεωργικές εξαγωγές. Το πρώτο στάδιο της Συμφωνίας Συνδέσεως παρατάθηκε μέχρι το τέλος του 1981 ενώ το 1982 θα ίσχυε το ίδιο καθεστώς με εκείνο του 1980 (Αριστείδου, χ.χ.). Τον Νοέμβριο του 1983 η Βόρεια Κύπρος διακήρυξε την ανεξαρτησία της ως: “Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου” η οποία αναγνωρίστηκε άμεσα και μονομερώς από την Τουρκία.

1.4 Η πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις 21 Φεβρουαρίου 1986 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για την τελωνειακή ένωση ΕΟΚ και Κύπρου. Γρήγορα οι διαπραγματεύσεις αυτές έδειξαν πως μεταξύ αυτών των δύο μερών, υπήρχαν διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με ορισμένους κλάδους ζωτικής σημασίας, για την κυπριακή οικονομία όπως τα βιομηχανικά προϊόντα. Συγκεκριμένα, ανέκυσαν ζητήματα σχετικά με το ποσοστό και τους τομείς της βιομηχανικής παραγωγής που δεν θα συμπεριλαμβάνονταν στη συμφωνία. Δηλαδή ποια αγαθά θα εισάγονταν στην Κύπρο με κανονικούς και όχι με μειωμένους δασμούς (Αριστείδου, χ.χ.).

Νέος γύρος διαπραγματεύσεων με κύριο χαρακτηριστικό τις εμπορικές συναλλαγές ορίστηκε για τον Απρίλιο του 1986, με στόχο έως τον Ιούνιο να έχει επιτευχθεί τελική συμφωνία (Αριστείδου, χ.χ.). Μετά από αρκετές διαπραγματεύσεις, η συμφωνία ολοκληρώθηκε και υπογράφηκε στις 19 Οκτωβρίου του 1988 στο Λουξεμβούργο. ωφελώντας τόσο την ΕΟΚ όσο και την Κύπρο (Κρανιδιώτης, 1993, σελ. 58-59).

Η Τουρκία με την διχοτόμηση της Κύπρου καταπάτησε το διεθνές δίκαιο και η αδυναμία εξεύρεσης λύσης, οφειλόταν επίσης στην αδιάλλακτη θέση της (Vasilíou, 2003). Η θέση της Κύπρου στην ευρωπαϊκή αγορά επεκτάθηκε με την ελεύθερη διακίνηση των ανθρώπων, γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων και των κεφαλαίων. Η Κύπρος μέσω της συμφωνίας αυτής τέθηκε σε τροχιά οικονομικής ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίστηκε και ισχυροποιήθηκε η σημασία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως κύριας εκπροσώπου της Κύπρου. Καθώς οποιαδήποτε μελλοντική συμφωνία με την ΕΟΚ θα δέσμευε νομικά την Κυπριακή Δημοκρατία (Pedi, & Kouskouvelis, 2016, σελ.19-34).

Ως απόρροια αυτών των εξελίξεων, η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε αίτημα ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 4 Ιουλίου 1990, και τον Οκτώβριο του 1993 επιλέχθηκε για την μελλοντική ένταξη της (Κρανιδιώτης, 1993, σελ.13).

Κατά την υποβολή της αίτησης, η Κυπριακή κυβέρνηση τόνισε πως στόχος της ήταν μέχρι την ένταξη να επιτευχθεί μια λύση στο Κυπριακό ζήτημα και να ολοκληρωθεί η επανένωση της νήσου. Εάν η τουρκική πλευρά επιθυμούσε επίσης λύση, υπήρχε αρκετός χρόνος εύρεσής της από την ημέρα υποβολής της αίτησης, μέχρι την έναρξη των ενταξιακών συνομιλιών (Vasiliou,2003).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τυπικά άρχισε να υφίσταται την 1η Νοεμβρίου 1993 με την Συνθήκη του Μάαστριχτ. Αποβλέποντας στην αποδοχή του ενταξιακού αιτήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας του ίδιου έτους, και υποστηρίζοντας τις προσπάθειες του ΟΗΕ προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης λύσης. Προφανώς η ΕΕ δεν ήταν διατεθειμένη να δεχτεί την έλλειψη λύσης λόγω της τουρκικής αδιαλλαξίας, δεν θα ήταν και λόγος να κρατήσει την Κύπρο εκτός της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Τουναντίον ήλπιζαν ότι η ένταξη της Κύπρου θα συνέβαλε στην επανένωση του Νησιού (Vasiliou,2003).

Για τον λόγο αυτό, το φθινόπωρο του 2002 εντάθηκαν οι προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για την εξεύρεση μιας αποδεκτής λύσης, Μέχρι την τελευταία στιγμή στη σύνοδο του ΟΗΕ στην Κοπεγχάγη, λίγο πριν την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Με αποκορύφωμα την υποβολή του Σχεδίου Ανάν όπως θα δούμε στη συνέχεια, λόγω της στάσης της Τουρκίας, οι προσπάθειες ήταν τελικά ατελέσφορες. Η ΕΕ δέχτηκε ως μέλος την Κυπριακή Δημοκρατία διευκρινίζοντας πως σε περίπτωση μελλοντικής επανένωσης της Κύπρου. Το τουρκοκυπριακό τμήμα θα αποτελούσε αυτόματα μέλος της ένωσης και οι Τουρκοκύπριοι θα ήταν και αυτοί πολίτες της Ένωσης (Vasiliou,2003).

Τα οικονομικά ανταλλάγματα ήταν σημαντικά την περίοδο 1977 έως το 1995. η ΕΟΚ/ΕΕ παρείχε οικονομική ενίσχυση στην Κύπρο ύψους περίπου 210 εκατομμυρίων ευρώ. Στόχοι της ενίσχυσης ήταν η βελτίωση στην οικονομία της, όσο και για την κοινωνική της ανάπτυξη, διευκολύνοντας την οικονομική της μετάβαση για την ένταξη της στην ΕΕ. Η Κύπρος έλαβε επίσης, προενταξιακή χρηματοδότηση ύψους 57 εκατομμυρίων ευρώ μεταξύ 2000 και 2004. Με βάση τον ισχύοντα κανόνα της ΕΕ για την υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο της Προενταξιακής στρατηγικής.

Το Κυπριακό αποτελεί πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος για πολλά κράτη, πολλοί διεθνείς οργανισμοί έχουν προσπαθήσει να συμβάλλουν στη λύση του ζητήματος, (Theorphanous,2023,σελ.217-218). Όπως για παράδειγμα οι θέσεις των Σοβιετικών, επικεντρώθηκαν στην διασφάλιση και αναγνώριση της εδαφικής ανεξαρτησίας και ακεραιότητας της Κύπρου. Τάχθηκαν υπέρ της απόσυρσης των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων και της επανόδου του Μακαρίου ως αρχηγού κράτους. Καθώς τα Σοβιετικά συμφέροντα εξαρτιόντουσαν από εκείνον. Ενώ είχαν προειδοποιήσει για το πραξικόπημα του 1974, καλώντας ενισχύσεις από τον ΟΗΕ (Μάλλινσον,2021,σελ.131-133).

Η Κύπρος δεν αποτελούσε θέμα στρατηγικής ασφάλειας για την Σοβιετική Ένωση, ωστόσο, η γεωγραφική θέση των Σοβιετικών δορυφόρων ήταν για εκείνους θέμα υψίστης σημασίας, Επίσης στο προσκήνιο παρέμενε το ρίσκο της ένωσης με την Ελλάδα (Μάλλινσον,2021,σελ.131-133). Θερμός υποστηρικτής για την επίλυση του κυπριακού και ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν, υποστήριξε την εξεύρεση μιας λύσης εντός των πλαισίων που θέτει ο ΟΗΕ. Το ενδιαφέρον των ξένων κρατών αποδεικνύει την επιθυμία τους για την επίλυση του Κυπριακού. (Κορδώνη,2016,σελ.49). Η ΕΕ δραστηριοποιήθηκε ενεργά, σε σύμπραξη με τον ΟΗΕ ώστε να επιτευχθεί μια λύση του Κυπριακού. Βάση της οποίας θεωρήθηκε η δημιουργία μιας δικοινοτικής και διζωνικής ομοσπονδίας (Hutchence, & Georgiades,1999 σελ.91).

1.4.1 Οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ

Η πενταετία 1997-2002 σηματοδοτήθηκε από την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς βασιζόμενη στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κεφαλαίων και αγαθών. Το ίδιο διάστημα συντελέστηκε η αλλαγή των θεσμικών διαδικασιών για την ολοκλήρωση της κοινής αγοράς και σύνδεσης των κρατών της ΕΕ με την Κύπρο (Attalides, 2010, σελ.159-174).

Παρόλα αυτά δεν έλειψαν οι αντιδράσεις των Τουρκοκυπρίων, καθώς το καθεστώς Ντενκτάς δυσανασχετούσε για την Τελωνειακή Ένωση. Υποστηρίζοντας ότι έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα επίλυσης του πολιτικού ζητήματος της διχοτόμησης, προτού διευθετηθεί το ζήτημα της ένταξης (European Commission, 2017). Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 1998. Ο πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γεώργιος Βασιλείου, ανέλαβε τη ευθύνη για την καθοδήγηση, την εποπτεία και την διαχείριση των διαπραγματεύσεων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη καθόρισε τις προϋποθέσεις για την ένταξη των υποψήφιων κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση – τα λεγόμενα Κριτήρια Κοπεγχάγης – τις οποίες θα έπρεπε να πληροί και η Κύπρος:

- ✚ Σταθερούς θεσμούς που εγγυούνται το κράτος δικαίου, προσηλωμένο στις αρχές και τις αξίες της δημοκρατίας, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σεβασμού των μειονοτήτων.
- ✚ Μια σταθερή οικονομία με έμφαση στην αποτελεσματική λειτουργία των αγορών, που είναι ανθεκτική και αντιμετωπίζει την πίεση του ανταγωνισμού, στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς μέσα στην Ευρωπαϊκή ζώνη.
- ✚ Την ικανότητα του κράτους - μέλους, να ανταποκρίνεται επιτυχώς σε υποχρεώσεις και σκοπούς όπως αυτοί προσδιορίζονται από την ΕΕ. (Φωτίου,2005,σελ. 55).

Σύμφωνα με τις διαδικασίες που όρισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις έπρεπε να διεξαχθούν σε δύο φάσεις. Κατά την πρώτη φάση εξεταζόταν η εφαρμογή του κεκτημένου, δηλαδή του συνόλου της νομοθεσίας της ΕΕ. Όλα τα κεφάλαια του κεκτημένου έκλεισαν τον Δεκέμβριο του 2002. Η δεύτερη φάση αφορούσε τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, τις οποίες και ανέλαβε ο Τάκης Χατζηδημητρίου τον Μάρτιο του 2003.

Η Κύπρος συμμετείχε σε πολλά προγράμματα της ΕΕ, όπως για την προστασία του περιβάλλοντος, επαγγελματικής κατάρτισης, εκπαίδευσης, έρευνας και τεχνολογίας για τη Νεολαία, καθώς και σε πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Δεν συμμετείχε όμως σε στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ, αν και προσέφερε υλικοτεχνική υποστήριξη και βοηθητικές υπηρεσίες που τίθενται στην διάθεση

των επιχειρήσεων της ΕΕ. Αξίζει επίσης να αναφερθεί η ενεργή συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, η οποία παραμένει η κύρια συνολική πολιτική της ΕΕ στην περιοχή της Μεσογείου από το 1985 (Ραφαίλοακείμ,2018, σελ. 95-100 – Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1993).

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, στην ΟΝΕ το 2008 και η συνακόλουθη υιοθέτηση του Ευρώ, της απέφεραν πολλά οφέλη. Το βασικότερο όφελος έχει να κάνει με την χρηματοοικονομική και μακροοικονομική σταθερότητα. Η αγορά προϊόντων και υπηρεσιών θα λειτουργούσε αποτελεσματικότερα, το συναλλακτικό κόστος των νομισμάτων και ο συναλλαγματικός κίνδυνος εξαλείφονταν. Επιπλέον, η κεφαλαιαγορά είχε καλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης, καθώς οι επενδύσεις θα αυξάνονταν και οι συνθήκες ανταγωνισμού για την οικονομία της Κύπρου θα βελτιώνονταν. Παράλληλα, οι ήδη υπάρχοντες θεσμοί και δημόσιες υπηρεσίες της Κύπρου ήταν σε επίπεδο ανάπτυξης. Ικανό να ανταποκριθεί και στις απαιτήσεις της ένταξης στην ΕΕ αλλά και στην εισαγωγή του ευρώ στη κυπριακή οικονομία (Ματσουκά,2008,σελ.8).

Εκτός των ανωτέρω υπήρξαν βασικές αλλαγές στη διακυβέρνηση και στην κυπριακή κοινωνία

- ✚ Τα μονοπώλια εξαλείφθηκαν και θεσπίστηκαν κανόνες, ώστε να εξασφαλιστεί, μια σταθερή πορεία του ανταγωνισμού και τη λειτουργία της ανοικτής αγοράς. Οι καταναλωτές αποκτούν πρόσβαση σε μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών λόγω χαμηλότερων τιμών, στο πλαίσιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.
- ✚ Η πρόσβαση στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, έδωσε τη δυνατότητα στους πολίτες και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, να ασκούν κριτική και να επηρεάζουν τις κυβερνητικές δράσεις.
- ✚ Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης για πρόοδο και ευημερία στους τομείς της έρευνας, της καινοτομίας, της ανάπτυξης, της τεχνολογίας και της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, αντιμετωπίζεται καλύτερα. Το μέλλον της Ευρώπης και της Κύπρου συνδέεται με την ευρωπαϊκή και τη διεθνή οικονομία, καθώς και με την κοινωνία της γνώσης.

- ✚ Οι πολίτες απολαμβάνουν την ελευθερία να ζουν και να εργάζονται όπου θέλουν. Καθώς έχουν δικαίωμα ψήφου και συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- ✚ Στον τομέα της εκπαίδευσης η Ευρωπαϊκή πολιτική διευκολύνει, τους διακινουμένους φοιτητές. Οι οποίοι μπορούν να παρακολουθήσουν κοινοτικά προγράμματα, προγράμματα Δια βίου μάθησης, την εκμάθηση γλωσσών κτλ. παρατηρώντας παράλληλα κινητικότητα των κυπριών φοιτητών σε πανεπιστήμια της ΕΕ.
- ✚ Οι επιχειρηματίες μπορούν να επενδύσουν και να μεταφέρουν κεφάλαια δίχως τους περιορισμούς που ίσχυαν μέχρι πρότινος στα κράτη της ΕΕ.
- ✚ Παρέχετε στήριξη στους διακινούμενους εργαζόμενους και των οικογενειών τους. Με φορολογικά πλεονεκτήματα και κοινωνικά δικαιώματα, προστασία από επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες, διασφαλίζοντας ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στους τομείς της απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- ✚ Λαμβάνονται κοινές δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος: την βελτίωση ποιότητας νερών, την μείωση της ατμοσφαιρική ρύπανσής από την επιβλαβή λειτουργία τω εργοστασίων και την σωστή διαχείριση των αποβλήτων κτλ. εκτός από πολλά οφέλη, η Κύπρος είχε πολλά να προσφέρει ως κράτος μέλος στην ΕΕ (Ματσουκά,2008 σελ.10-12).

1.4.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέναντι στο αίτημα ένταξης της Κύπρου

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πριν και μετά την ένταξη της Κύπρου, είναι διαπιστευτικός και ελεγκτικός, επεμβαίνοντας σε πολιτικό και τεχνικό επίπεδο. Όταν η νομιμότητα διασαλεύεται, προλαμβάνοντας εντάσεις τις οποίες αμβλύνει ή εξαφανίζει όπου αυτό επιβάλλεται. Στην πορεία προς την ένταξη της Κύπρου το 2004 η ΕΕ

χρησιμοποίησε στρατηγικά το καρότο της ένταξης, για να ενθαρρύνει τις προσπάθειες επανένωσης (Σχέδιο Ανάν, 5, 2004).

Η εξελισσόμενη πολιτική της ΕΕ για τη διεύρυνση έπαιξε καθοριστικό ρόλο, στη διαμόρφωση της προσέγγισής της στην Κύπρο. Η μακροχρόνια στάση της απέναντί στο αίτημα ένταξη της Κυπρου αναδεικνύει τη διασταύρωση των νομικών κανόνων, της πολιτικής σκοπιμότητας και των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε την ευκαιρία να επεκτείνει το σχέδιο ολοκλήρωσής της, ώστε να συμπεριλάβει περιοχές που είχαν προηγουμένως αποκλειστεί Επιπλέον. Το γεγονός της διχοτόμησης της νήσου μετά την τουρκική εισβολή κρατούσε υψηλά τις εντάσεις (Kyri, 2012,σελ.87-99).

Η πρόοδος που επιτεύχθηκε στο Κυπριακό ζήτημα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητική λόγω βασικών διαφορών των δύο εμπλεκόμενων πλευρών. Στο πλαίσιο της πλήρους εφαρμογής του ευρωπαϊκού κεκτημένου και των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερα όσον αφορά την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεδομένου ότι ουσιαστικά έγινε προσπάθεια κατάλυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας και αντικατάστασής της από μια διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. Η Κύπρος αποτελεί πλέον κράτος-μέλος της ΕΕ, η λύση του Κυπριακού προβλήματος είναι και αυτή ευρωπαϊκή υπόθεση. Συνεπώς, επιβάλλεται, η υποβοήθηση των δύο μερών για την προσπάθεια εξεύρεσης λειτουργικής λύσης. Ενώ δεσμεύεται η ΕΕ στον έλεγχο και διάλογο με την Κύπρο και με την Τουρκία στα πλαίσια της καλής γειτονίας (Η καθημερινή Κύπρου, 2023)

Ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ προσεγγίζει το Κυπριακό ζήτημα αντανακλά και την πολυπλοκότητα των σχέσεων της με την Τουρκία. Προσπαθώντας να μεταλαμπαδεύσει στην Άγκυρα τους ευρωπαϊκούς κανόνες και παράλληλα προωθεί πολιτικές της γύρω από ζητήματα εδαφικής κυριαρχίας και αναγνώρισης. Το ζήτημα της Κύπρου αποτέλεσε βασικό σημείο εμπλοκής στις παρατεταμένες διαπραγματεύσεις της Τουρκίας για την ένταξη στην ΕΕ (Gaudissart,1996,σελ. 14-15). .

Η στάση της ΕΕ μπορεί επίσης να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο της εσωτερικής δυναμικής και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων της Ένωσης. Οι απόψεις και τα συμφέροντα των επιμέρους κρατών-μελών έχουν κατά καιρούς συγκρουστεί στο Κυπριακό ζήτημα. Χώρες με ισχυρούς ιστορικούς και πολιτικούς δεσμούς όπως η Ελλάδα έχουν συχνά υποστηρίξει με μεγαλύτερη θέρμη τις φιλοδοξίες της Κύπρου για ένταξη στην ΕΕ. Ενώ άλλες διατηρούν την επιφυλακτικότητά τους, ως προς το ενδεχόμενο εσωτερικεύσης της κατάστασης στο πλαίσιο της ΕΕ. Πέρα από τις διαφορετικές προσεγγίσεις των κρατών-μελών, μπορούν να εξαχθούν κάποια γενικά συμπεράσματα ως προς την εμπλοκή της ΕΕ στο Κυπριακό ζήτημα, και την προσπάθεια της να βοηθήσει στην επανένωση της νήσου (Gaudissart, 1996, σελ.14-15).

Η αίτηση της Κυπριακής Δημοκρατίας για πλήρη ένταξη, κατέστη ο πρωταρχικός στόχος της Κυπριακής εξωτερικής πολιτικής, συμβάλλοντας καθοριστικά στην αυξανόμενη εμπλοκή της ΕΕ και στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού. Η ΕΕ ως το 1995 δεν ήταν ακόμα σε θέση να διαμορφώσει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Αντίθετα, οι αποφάσεις της ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα πολιτικών διαπραγματεύσεων, σύνδεσης διαφορετικών θεμάτων και εν τέλει της επίτευξης σύγκλισης διαφορετικών εθνικών και κοινοτικών συμφερόντων (Hutchence, & Georgiades ,1999, σελ.94).

Ωστόσο, η προσπάθεια της ΕΕ – με την υποστήριξη των ΗΠΑ και του ΟΗΕ – να μεσολαβήσουν για την επίλυση της σύγκρουσης δεν ήταν επιτυχής, κυρίως λόγω των κυρίαρχων τουρκικών στρατηγικών εκτιμήσεων σχετικά με την Κύπρο. Παρόλο που προσφέρθηκαν οφέλη πλήρους ιδιότητας μέλους στους Τουρκοκύπριους και μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με την Τουρκία. Οι διαπραγματεύσεις δεν κατέληξαν σε μια αποδεκτή λύση. Αργότερα, το Κυπριακό ζήτημα αποτέλεσε για την Ευρωπαϊκή Ένωση σημαντικό ζήτημα εξωτερικής πολιτικής, αναπτύσσοντας μία πολυμερή σχέση, μεταξύ Ευρώπης - Τουρκίας, και της Κυπριακής σύγκρουσης (Hutchence, & Georgiades ,1999, σελ.94)

Η ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ – Τουρκίας, επηρεάστηκε αρνητικά και από άλλα προβλήματα. Ωστόσο, παρά τη φαινομενική σκλήρυνση της τουρκικής θέσης, η ανάμειξη και δράση της ΕΕ δεν ήταν αντιπαραγωγική. Μακροπρόθεσμα η ΕΕ παρέμεινε η πλέον κατάλληλη για να βοηθήσει στην ανάπτυξη ενός νέου είδους σχέσης μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων (Hutchence, & Georgiades,1999,σελ.94).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εμπλέκετε ενεργά στο θέμα της Κύπρου. Ωστόσο, ο δρόμος είναι μακρύς και δύσκολος, αλλά το θέμα είναι πως όλες οι πλευρές μέσω της συστηματικής επαφής και του διαλόγου, πρέπει να εργάζονται προς την κατεύθυνση επίλυσης των διαφορών τους (Demetriou,2008), Αποτελεί πρόκληση για την ΕΕ να επιτύχει την επέκταση της στην ταραγμένη Ανατολική Μεσόγειο. Η ένταξη της Ελλάδας και της Κύπρου και φυσικά μια μελλοντική ένταξη της Τουρκίας, θα υλοποιούσαν το φιλόδοξο όραμα της ΕΕ (Hutchence, & Georgiades,1999, σελ. 94).

Ο ρόλος συνεπώς, της ΕΕ δεν είναι άλλος από την ενθάρρυνση, τη βοήθεια, την προτροπή, την πίεση και την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία. Έως ότου η Τουρκική ηγεσία αποδεχτεί να απορρίψει την κληρονομιά του παρελθόντος και να συμμεριστεί το όραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω σύνδεσης μεταξύ ευημερούντων φιλελεύθερων δημοκρατιών, διασφαλίζοντας ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο (Hutchence, & Georgiades,1999, σελ.95).

Για την ανάπτυξη μιας συνεργασίας και αμοιβαία επωφελούς σχέσης με την Τουρκία, σ' ό,τι αφορά την τελωνειακή ένωση: *«το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαναλαμβάνει την διάθεση συνεργασίας της ΕΕ, με την Άγκυρα σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος υπό όρους που καθορίστηκαν τον Μάρτιο και σε προηγούμενα συμπεράσματα του»* (Πιμπίσις,2021). Τελικά, η περίπτωση της Κύπρου καταδεικνύει την απόκλιση μεταξύ των κανονιστικών ιδεωδών της ΕΕ και των πραγματικών εκτιμήσεων της πολιτικής. Επίσης, ρίχνει φως στις κινήσεις της ΕΕ και την διαδικασία διεύρυνσης, η οποία μπορεί να εξελιχθεί σε μια λεπτή πράξη εξισορρόπησης ανάμεσα στη προσπάθεια διατήρησης των δημοκρατικών αξιών και στην εξυπηρέτηση των γεωπολιτικών στόχων.

1.5 Οι σχέσεις των δυο κοινοτήτων μετά την ένταξη της Κύπρου

Η 1η Μαΐου 2004 υπήρξε καταλυτική ημερομηνία για την Κύπρο, καθώς άλλαξε ο ρόλος των Κυπρίων πολιτών σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, μεταβάλλοντας το πολιτικό γίνεσθαι της Κύπρου. Σηματοδοτώντας την αλλαγή στην σχέση της με την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτές οι αλλαγές όμως, δεν ίσχυαν σε όλη την έκταση της νήσου.

Μετά το 2004, η Τουρκία ξεκίνησε τις δικές της διαπραγματεύσεις για την ένταξή της στην ΕΕ, όμως χωρίς να αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία. Παράλληλα, αρνήθηκε την είσοδο σε πλοία με την Κυπριακή σημαία και Κυπριακά αεροσκάφη, παραβιάζοντας τη συμφωνία της με την ΕΕ. Η Κυπριακή Δημοκρατία από την πλευρά της, άσκησε βέτο στην ένταξη της Τουρκίας, με αιτιολογία τη συνεχιζόμενη και τη μονομερή από την πλευρά της παραβίαση των συμφωνηθέντων με την ΕΕ (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.84).

Στα εγκαταλελειμμένα ακίνητα των Ελληνοκύπριων και Τουρκοκυπρίων στα κατεχόμενα εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες διαφορετικής κοινότητας και έποικοι. Οικειοποιούμενοι τις εγκαταλελειμμένες περιουσίες, δίχως βέβαια στους αρχικούς ιδιοκτήτες να καταβληθούν χρηματικές αποζημιώσεις. Το πρόβλημα είναι αναμφίβολα εντονότερο για τους Ελληνοκυπρίους, αφού τους απαγορεύθηκε ακόμα και η εγκατάστασή τους στα κατεχόμενα από τις Τουρκοκυπριακές αρχές. Το 1985 το μη αναγνωρισμένο καθεστώς της “Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου” απέκτησε Σύνταγμα, σύμφωνα με το οποίο με το Άρθρο 159 περιέρχονταν στη κυριότητά του, όλες οι εγκαταλελειμμένες περιουσίες (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.76-77).

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, το ΕΔΑΔ δικαίωσε με αποφάσεις του την υπόθεση της Τιτίνας Λοϊζίδου για την στέρηση διαχείρισης της περιουσίας της στα κατεχόμενα. Καταδικάζοντας την Τουρκία σε καταβολή χρηματικής αποζημίωσης, ενός εκατομμυρίου ευρώ την οποία και κατέβαλε το 2003. Ακολούθησαν περισσότερες προσφυγές κατά της Τουρκίας, αναμφίβολα η Τουρκία φέρει την απόλυτη ευθύνη για την παραβίαση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας των Ελληνοκυπρίων προσφύγων (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.76-77).

Η τουρκοκυπριακή διοίκηση δημιούργησε μια επιτροπή χρηματικών αποζημιώσεων. Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε πως ήταν ανεπαρκής, και μετά από έλεγχο κριτηρίων που αρχικά είχαν τεθεί, έκρινε την προσφυγή στην επιτροπή ως ένα ένδικο βοήθημα, που πρέπει να προηγείται της προσφυγής στο ΕΔΑΔ. Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ κατέστησε το κατεχόμενο βόρειο τμήμα της νήσου ως μια ιδιαίζουσα περίπτωση, δημιουργώντας μια μοναδική γεωπολιτική κατάσταση. Αποτελεί μεν μέρος της ΕΕ ολόκληρη η νήσος, αλλά τα βασικά οφέλη ένταξης στην βόρεια Κύπρο, έχουν ανασταλεί μέχρι την επίτευξη μιας λύσης που θα επιφέρει την επανένωση (Συρίγος,2005,σελ.467-469).

Φαίνεται, πως από το δημοψήφισμα και μετά υπάρχει μια μεταβολή ως προς τους επιδιωκόμενους στόχους, της Τουρκικής πλευράς που επί δεκαετίας ήταν η αναγνώριση της (ΤΔΒΚ). Οι Τουρκοκύπριοι αντιλαμβάνονται και οι ίδιοι πως τυχόν αναγνώριση τους θα τους ωθούσε έξω από την ΕΕ. Καθώς έχουν παραβιάσει το Διεθνές Δίκαιο, και μόνο μέσω αυτής μπορούν να απολαμβάνουν όλα τα προνόμια ενός ευρωπαϊού πολίτη (Συρίγος,2005,σελ.467-469).

Η αλλαγή στην στάση τους σχετίζεται και με τις υποσχέσεις των ΗΠΑ και της Βρετανίας, πως η διεθνής απομόνωση τους θα παύσει και θα γίνουν επενδύσεις από ξένους επενδυτές στις κατεχόμενες περιοχές, οι οποίες συμπεριλαμβανόταν στο Σχέδιο Κόφι Ανάν. Στο μόνο που μπορούν να ελπίζουν οι Τουρκοκύπριοι είναι στα 250 εκατομμύρια ευρώ που έχει δαπανήσει η ΕΕ για την περίοδο 2004-2006 σε έργα υποδομής, και όχι σε επενδύσεις (Συρίγος,2005,σελ.467-469).

Λίγο πριν την πριν την προσχώρηση της Κύπρου στην ΕΕ – στις 26/4/2004- η επιτροπή υπέβαλε προτάσεις, εστιάζοντας στην οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της Κύπρου και την βελτίωση των σχέσεων των δύο κοινοτήτων. Καθώς και στις σχέσεις μεταξύ αυτών και της ΕΕ. Σήμερα Τουρκοκύπριοι αποτελούν το 36 % του πληθυσμού της Νήσου, ωστόσο οι υποδομές στο κατεχόμενο τμήμα της νήσου είναι ελάχιστες, και η ζωή των Τουρκοκυπρίων δεν ακολουθεί τους συγχρόνους ρυθμούς του ελεύθερου τμήματος του νησιού (Berg, & Mölder,2012,σελ. 527).

Η πιο σημαντική ανακάλυψη έγινε το 2003, όταν άνοιξε η Πράσινη Γραμμή. Που χωρίζει το νησί ορίζει, τους όρους υπό τους οποίους άτομα και αγαθά μπορούν να περάσουν αυτή τη γραμμή. Η οποία δεν αποτελεί εξωτερικό σύνορο της ΕΕ αλλά είναι ένα σύνορο που μπορεί να διασχιστεί σε λίγα λεπτά. Οι Κύπριοι και από τις δύο πλευρές επισκέπτονται συχνά τα σπίτια των οικογενειών που έχασαν στη σύγκρουση του 1974, και δεν έχουν αναφερθεί αναφορές για επεισόδια βίας (Müftüler, & Güney, 2005, σελ.290).

Αν και οι δύο πλευρές ζουν σε διαφορετικούς πολιτιστικούς κόσμους, και μόνο η παλαιότερη γενιά μιλά πλέον τη γλώσσα της άλλης, όταν συναντιούνται οι δύο κοινότητες αλληλοεπιδρούν ελεύθερα. Υπάρχει επίσης μια ενεργή ομάδα επιχειρηματιών, ακαδημαϊκών, καλλιτεχνών και από τις δύο πλευρές που υποστηρίζουν τον αμοιβαίο συμβιβασμό και ζητούν συμφιλίωση (Berg and Pegg,2016,σελ.1-20).

Εκτιμάται ότι αρχές του 2005 περίπου 10.000 Τουρκοκύπριοι εργαζόντουσαν στις ελεύθερες περιοχές του Νησιού και χρησιμοποιούσαν τις κοινωνικές παροχές την Κυπριακής Δημοκρατίας και σε περίπτωση απολύσεως τους. Επιπλέον, χιλιάδες Τουρκοκύπριοι κατακλύζουν συνεχώς τα δημοσιά νοσοκομεία της Λευκωσίας και των άλλων πόλεων, απολαμβάνοντας δωρεάν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Θα πρέπει να γίνει γνωστό ότι η ενδιάμεση κατάσταση που βρίσκονται οι Τουρκοκύπριοι, και οι κοινωνικές παροχές που απολαμβάνουν μέσω της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι αρκετά βολική για εκείνους (Συρίγος,2005,σελ.467-469)..

Η δυνατότητα εργασίας τους, έχει δημιουργήσει δυο κατηγορίες εργαζομένων στις κατεχόμενες περιοχές.: Τους Τουρκοκυπρίους και τους εποίκους. Οι έποικοι έχουν δικαίωμα να εργάζονται αποτελώντας ωστόσο φθηνό εργατικό δυναμικό στα κατεχόμενα (Συρίγος,2005,σελ.467-469).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΕ

2.1 Η συμβολή της Ελλάδας στην ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ελληνική υποστήριξη ήταν η πλέον καθοριστική για να ενταχθεί η Κύπρος στην ΕΕ. Χρησιμοποιώντας το δικαίωμα αρνησικυρίας, και πιέζοντας τα άλλα κράτη μέλη να αποδεχτούν την ένταξη της. Όταν τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ έθεταν ως βασική προϋπόθεση την επίλυση του Κυπριακού. Η ΕΕ λειτούργησε ως μεσολαβητής των δύο πλευρών κάνοντας δεκτό το αίτημα ένταξης της Κύπρου.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά ισχυρίστηκε πως η πιθανή προσχώρηση της Κύπρου στην ΕΕ ήταν παράνομη. Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960 η Κύπρος δεν μπορούσε να ενταχθεί σε διεθνή οργανισμό ή σε οποιαδήποτε διεύρυνση της ΕΕ του οποίου η Ελλάδα και η Τουρκία δεν ήταν μέλη. Επιπλέον, η Ελλάδα απείλησε ότι θα έθετε βέτο σε οποιαδήποτε διεύρυνση της ΕΕ δεν θα περιλάμβανε την Κύπρο. Έτσι η ΕΕ το 1994 συμπεριέλαβε την Κύπρο μαζί με τη Μάλτα, ως προσπάθεια επανένωσης της ευρωπαϊκής οικογένειας. Καταρχάς, πρέπει να αναφέρουμε ότι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, είναι αποτέλεσμα της μακροχρόνιας στρατηγικής και των κοινών προσπαθειών των πολιτικών δυνάμεων της Κύπρου, καθώς και των ελληνικών Κυβερνήσεων. Η Ελλάδα συνέβαλλε τα μέγιστα σε αυτή την προσπάθεια για την πλήρη ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, οι λόγοι πολλοί πολιτικοί κυρίως αλλά και οικονομικοί .

Η Κύπρος αν και μικρό νησί έστω και διαιρεμένο όπως προέκυψε μετά την Τουρκική εισβολή, έχει αναπτύξει διαμετακομιστικό εμπόριο, πολλές διεθνείς εταιρείες βρίσκονται στην Κύπρο, ενώ κατέχει αξιόλογη θέση στην Ναυτιλία. Η κυπριακή σημαία χαίρει διεθνής αναγνώρισης στην Ναυτιλία, μαζί φυσικά με την Ελλάδα υπάρχουν κοινά συμφέροντα και στον τομέα αυτό (Nugent,2012,σελ.369).

Δεν θα πρέπει επίσης να ξεχνάμε την ΚΕΠΑ της ΕΕ, που είναι προσανατολισμένη κυρίως στην περιφερειακή ασφάλεια, για την οποία η Ελλάδα είχε πάντα πρώτη προτεραιότητα στην Agenda της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ. Κατόπιν το 2008 στην ΟΝΕ με την ένταξη αυτή διασφαλιζόνταν σε μεγάλο βαθμό τα κοινά συμφέροντα Κύπρου και Ελλάδας, στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε επανειλημμένα ότι « η προσχώρηση της Κύπρου στην Κοινότητα, προϋποθέτει ότι θα υπάρξει στο μέλλον ειρηνική, ισόρροπη και βιώσιμη διευθέτηση του Κυπριακού Ζητήματος» με την εφαρμογή των κοινοτικών ελευθεριών, δηλαδή την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, προσώπων, κεφαλαίων και υπηρεσιών (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1993).

Για τον επικεφαλής των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κύπρου, με την Ευρωπαϊκή Ένωση, και πρώην πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Γιώργο Βασιλείου, η συμβολή της Ελλάδας ήταν διττή σε πολλά θέματα. Σύμφωνα με τον κ. Βασιλείου : « Η Ελλάδα δεν θα δεχόταν ποτέ να θυματοποιηθεί η Κύπρος λόγω της τουρκικής αδιαλλαξίας. Η γνώση αυτού του γεγονότος είχε σαν αποτέλεσμα να μην υπάρξει καμία χώρα, που θα έθετε πολιτικά κριτήρια σε σχέση με το Κυπριακό και τη συνεχιζόμενη κατοχή του βορείου τμήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας., σαφέστατα η Ελλάδα θα έθετε βέτο σε όποια χώρα αμφισβητούσε την πολιτική ένταξη της Κύπρου» (Τσικρικά, 2002).

Οι διαπραγματεύσεις, μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ για την τελωνειακή ένωση επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από το Κυπριακό, με την Ελλάδα να πιέζει τα μέλη της ΕΕ να εξαλείψουν τις προϋποθέσεις πολιτικής διευθέτησης της Κύπρου. Απομακρύνοντας και την αντίθεσή στις 6 Μαρτίου 1995 για την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας (Müftüler, & Güney,2005, σελ.287).

Το 1999 η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε την απόφαση για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ στη Σύνοδο Κορυφής στο Ελσίνκι. Χωρίς, να θεωρείται απαραίτητη η προηγούμενη λύση του πολιτικού προβλήματος, καθώς και την απόφαση, για τη Τουρκία ως υποψήφια χώρα - μέλους. Παράλληλα με την ταυτόχρονη δέσμευση επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (Müftüler, & Güney, 2005, σελ.287).

Για την Ελλάδα το κυπριακό αποτελεί κομβικό σημείο των σχέσεών της με την Τουρκία και την Κύπρο. Αν η Ελλάδα χάσει την επιρροή της στην Κύπρο τότε διακυβεύετε το εθνικό της συμφέρον στην Ανατολική Μεσόγειο. Με την εισβολή του 1974 η Τουρκία έχει στρατιωτικό πλεονέκτημα στα εδάφη της Κύπρου, η μείωση και αποστρατικοποίηση του Νησιού είναι ένας από τους στόχους της Ελλάδας, αλλά κάτι τέτοιο θα σήμαινε αποκλεισμό της Τουρκικής δύναμης, από την ανοικτή θάλασσα και ενδυνάμωση της Ελλάδας και της Κύπρου (Ayđın,2004,σελ.68-69).

2.2 Ο ρόλος της Τουρκίας στην προοπτική εισόδου της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Για την ΕΕ η Τουρκία είναι μια χώρα μεγάλης σημασίας, καθώς βρίσκεται στο σταυροδρόμι των γεωπολιτικά και γεωοικονομικά ευαίσθητων και σημαντικών περιοχών, του Καυκάσου, των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής. Το μέγεθος της τουρκικής οικονομίας την καθιστά μια πολύ ελκυστική αγορά για τις ευρωπαϊκές εξαγωγές. Ταυτόχρονα, η Τουρκία έχει να αντιμετωπίσει πολλά εσωτερικά προβλήματα, στροβιλίζεται σε έναν εμφύλιο πόλεμο με κουρδικές αντάρτικες ομάδες, παράλληλα με μια ασθενική τουρκική οικονομία, και πολλά ζητήματα διαφθοράς και σκανδάλων. Οι αυξημένες γεννήσεις ωθούν πολλούς Τούρκους πολίτες στην αναζήτηση μιας άλλης χώρας, για την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους (Hutchence, & Georgiades,1999,σελ. 92).

Με επικρατέστερο την καταπάτηση πολιτικών ελευθεριών, καθιστώντας την μια χώρα που μειονεκτεί σε σχέση με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα (Koktsidis,2014,σελ.8).Με βάση αυτά τα δεδομένα ο στόχος της ΕΟΚ/ΕΕ όλα αυτά τα χρόνια ήταν να κρατήσει την Τουρκία, όσο το δυνατόν πιο κοντά της, χωρίς να της προσφέρει ουσιαστικά πλήρη ένταξη τουλάχιστον στο ορατό μέλλον (Hutchence, & Georgiades,1999, σελ. 92).

Η διαφωνία μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας σχετικά με τους στόχους τους, την σχέση τους και τις προσδοκίες τους, έφτασε στο αποκορύφωμα. Όταν η ΕΕ αποφάσισε να εγκαινιάσει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με μια ομάδα δέκα χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, της Βαλτικής, της Μάλτας και την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν ίσχυσε το ίδιο για την Τουρκία. Η περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεών της με την ΕΕ εξαρτιόταν από την εκπλήρωση μιας σειράς κανόνων και αρχών από την Άγκυρα, που αφορούσαν κυρίως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον σεβασμό των δημοκρατικών θεσμών, των συνόρων και του διεθνούς δικαίου (Hutchence, & Georgiades,1999,σελ.93-94).

Αυτό που παραχωρήθηκε στην Άγκυρα ήταν μια θέση στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη τον Μάρτιο του 1998, η οποία θα συγκέντρωνε τους εκπροσώπους των υποψηφίων κρατών - μελών σε μια ουσιαστικά εθιμοτυπική συνάντηση. Η Τουρκία αντέδρασε με οργή και δεν συμμετείχε στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη που έλαβε χώρα στο Λονδίνο. Για την τουρκική ηγεσία, η ΕΕ έκανε διακρίσεις σε βάρος της χώρας τους, κυρίως με το σκεπτικό ότι ήταν μια μουσουλμανική χώρα, ενώ η ΕΕ αποτελούσε μια κλειστή χριστιανική λέσχη. Οι ευρωπαϊκές απαντήσεις σε αυτές τις κατηγορίες εστίαζαν στο ότι οι συνθήκες που είχαν τεθεί για την ενταξιακή προοπτική της Τουρκίας, δεν ήταν παρά οι αυτονόητες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή μιας χώρας στην ευρωπαϊκή διαδικασία ενοποίησης (Hutchence, & Georgiades,1999,σελ.93-94).

Το σημαντικό σημείο για την παραπάνω ανάλυση, είναι ότι η πολιτική πραγματικότητα του συστήματος της ΕΕ και της Τουρκίας δεν επιτρέπει τη σφυρηλάτηση των θεσμικών σχέσεων, για την προοπτική ένταξης της με παράλληλα παραχωρήσεις για την Κύπρο. Δηλώνοντας ανοιχτά πως ο κρυφός στόχος της Τουρκίας ήταν να κρατά διηρημένη την Κύπρο (Hutchence, & Georgiades,1999, σελ.94).

Η Τουρκική πολιτική είναι αρκετά παράδοξη, αφενός η Κύπρος παραμένει « *milli dava* » εθνική υπόθεση για την Τουρκία και προπύργιο στρατηγικών συμφερόντων, αφετέρου υποστηρίζει ότι η επίλυσή του Κυπριακού είναι αποκλειστικά ευθύνη των δυο κοινοτήτων. Με αποτέλεσμα, η Τουρκία να απαιτεί να λαμβάνονται τα συμφέροντα της υπόψιν, σε σχέση με οποιαδήποτε απόφαση αφορά την Κύπρο. Ενώ αρνείται να παίξει οποιοδήποτε ρόλο στην επίτευξη μιας λύσης, εκτός από το ότι δηλώνει πως ενθαρρύνει τις προσπάθειες για εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης (Suvareriol,2003, σελ.56-57).

Το 2001 παρά τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξηγήσει στον Ραούφ Ντενκτάς τα οφέλη από την ένταξη μιας ενιαίας Κύπρου. Εκείνος διατηρούσε αρνητική στάση, η οποία ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη τουρκική πολιτική όσον αφορά την Κύπρο. Από το 1974, τα εδάφη που κατείχε ο τουρκικός στρατός ενσωματώνονταν ολοένα και περισσότερο στην Τουρκία, τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά. Χιλιάδες Τούρκοι της ηπειρωτικής χώρας έχουν εγκατασταθεί στη βόρεια Κύπρο, ενώ η τουρκική στρατιωτική παρουσία παραμένει πολύ υψηλή (Hutchence,& Georgiades,1999,σελ.90 – 92)..

Οι εξελίξεις αυτές συνδέονται άμεσα με τα αντιληπτά εθνικά και στρατηγικά τουρκικά συμφέροντα: Πρώτον, αυτά αφορούν την ασφάλεια και την αυτοδιοίκηση του τουρκικού πληθυσμού της Κύπρου. Δεύτερον, η ασφάλεια της ίδιας της Τουρκίας εξαρτάται από τον τουρκικό έλεγχο της βόρειας Κύπρου, μέσω της στρατιωτικής παρουσίας καθώς και για τον στρατηγικό έλεγχο του νησιού (Hutchence,& Georgiades,1999,σελ.90 – 92).

2.3 Το σχέδιο Ανάν για την επίλυση του Κυπριακού και τη διευκόλυνση της εισόδου της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Αποτελεί γεγονός πως μετά την εισβολή υπήρξαν πολυάριθμες προσπάθειες για την επίτευξη διευθέτησης του Κυπριακού Ζητήματος. Πολλές σημαντικές ευκαιρίες έχουν χαθεί λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης και μη θέλησης επίλυσης του προβλήματος, από μέρους των δύο πλευρών. Το θέμα υφίσταται για πολλά χρόνια στην Κύπρο και κυριαρχεί στην πολιτική ζωή των δύο κοινοτήτων (Ακκακός,2005,σελ.4).

Από τον Δεκέμβριο του 2001 ως τα μέσα του 2002 ξεκίνησε νέος γύρος διαπραγματεύσεων Ντενκτάς-Κληρίδη, υπό την παρουσία του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Άλβαρο ντε Σότο χωρίς αυτές να καταλήξουν σε μία λύση. Το 2002 παρουσιάστηκε ένα σχέδιο επίλυσης. Επρόκειτο για το σχέδιο Ανάν, ένα σύνθετο πλαίσιο από προτάσεις που αναπτύχθηκαν από τον προκάτοχο του ΓΓ του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, τον Μπούτρος Γάλι, το 1992 (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.77).

Το σχέδιο Γάλι ήταν ασαφές σε πολλά κρίσιμα σημεία για την επίλυση του Κυπριακού, για παράδειγμα προέβλεπε την ύπαρξη δυο ισοτίμων κοινοτήτων που θα αλληλοεπιδρούσαν πολιτικά μέσω των εκπροσώπων τους. Οι όποιες αποφάσεις θα βασιζόνταν στην αρχή της πολιτικής ισότητας των δύο συνιστωσών πολιτειών. Σε περίπτωση αδυναμίας στη λήψη μιας απόφασης, τότε το δικαίωμα αυτό θα περνούσε στα χέρια των τριών αλλοδαπών δικαστών των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Καταδικάζοντας την Κυπριακή Δημοκρατία σε αφωνία (Αμιλιανίδης,2004,σελ.18-19). Ο Ντενκτάς καταδίκασε την πρόταση Γάλι, ο οποίος με τη σειρά του, σε έκθεσή του προς το Συμβούλιο Ασφάλειας, στηλίτευσε τη στάση του Ντενκτάς (Χατζηβασιλείου, 2010, σελ.76).

Το σχέδιο του Κόφι Ανάν παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 2002 και έλαβε πέντε εκδόσεις, ωστόσο, καμία από αυτές τις εκδόσεις δεν ήταν πλήρως ικανοποιητική και για τις δύο πλευρές (Ακκακός,2005,σελ.4).

Το σχέδιο αυτό προέβλεπε τη διατήρηση του καθεστώτος των τριών εγγυητριών δυνάμεων Ελλάδας-Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου, με δικαίωμα παρέμβασής τους στην Κύπρο. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα αποτελείται από δύο ισότιμα κράτη, το καθένα από τα οποία θα είχε διευρυμένες αυτοδιοικήτες αρμοδιότητες. Προέβλεπε επίσης την μεταφορά εδαφών στους Ελληνοκυπρίους (Βαρώσια και Μόρφου). Την παραμονή του Τουρκικού κατοχικού στρατού και μετά την επίτευξη της συμφωνίας, και το δικαίωμα επέμβασης του σε συνεργασία με τις άλλες δυο εγγυήτριες δυνάμεις, την νομιμοποίηση μεγάλου μέρους των εποίκων (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.80-81).

Επιπλέον την αποκατάσταση των περιουσιών που χάθηκαν ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης μετά το 1963 (ή/και χρηματική αποζημίωση), η καταβολή των οποίων θα επιβάρυνε την Ελληνοκυπριακή κοινότητα, ενώ απαλλασσόταν η Τουρκία από τις οικονομικές υποχρεώσεις στέρησης δικαιωμάτων. Την επιστροφή των εκτοπισθέντων (υπόκεινται σε περιορισμούς). Την αποστράτευση των τοπικών ενόπλων δυνάμεων και τη σύσταση Επιτροπής Συμφιλίωσης. Επίσης, σημαντική μείωση της στρατιωτικής παρουσίας στην Κύπρο εντός 19 ετών με στόχο μια σχεδόν πλήρη αποστρατικοποίηση. Τέλος, πρόβλεψη υπήρχε και για τη μεταβίβαση τμημάτων του εδάφους των υπό βρετανική κυριαρχία δύο στρατιωτικών βάσεων στους Κύπριους. Η Κυπριακή Εθνική Φρουρά θα διαλυόταν, κάτι που έμοιαζε με μονομερή αφοπλισμό της Κύπρου (Χατζηβασιλείου,2010, σελ.80-81).

Οι προεδρικές εκλογές στην Κυπριακή Δημοκρατία τον Φεβρουάριο του 2003 οδήγησαν στην αντικατάσταση του Γλαύκου Κληρίδη από τον Τάσο Παπαδόπουλο. Τον Μάρτιο ο Κόφι Ανάν πρότεινε να υποβληθεί το σχέδιο απευθείας σε δημοψήφισμα. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατό να εξασφαλιστεί η έγκριση από τους δύο ηγέτες των κοινοτήτων. Καθώς η πρόταση απορρίφθηκε από τον Ραούφ Ντενκτάς. Χαρακτηρίζοντας το Σχέδιο Ανάν «νεκρό και θαμμένο» (Ακςακoca,2005,σελ.5).

Η νέα κυβέρνηση στην Άγκυρα υπό τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ήταν έτοιμη να αναλάβει αριθμό σοβαρών βημάτων για το Κυπριακό Ζήτημα, συμφωνώντας την επανάληψη των συνομιλιών στη Νέα Υόρκη στις 13 Φεβρουαρίου 2004. Οδήγησε τόσο την Ελλάδα όσο και την Τουρκία στον Κόφι Ανάν πείθοντας τον πως διέθεταν την απαιτούμενη βούληση

να καταλήξουν σε μια συμφωνία για την Κύπρο. Πριν από την καθορισμένη ημερομηνία ένταξής της στην ΕΕ (1 Μαΐου 2004) βασική προϋπόθεση για την εκ νέου δέσμευση του ΟΗΕ (Akçakoca,2005,σελ.5-6).

Η συμφωνία της Νέας Υόρκης έκανε τον ίδιο τον Κόφι Ανάν, να χρησιμοποιήσει τη διακριτική του ευχέρεια, για να συμπληρώσει τα υπόλοιπα κενά σε περίπτωση που τα δύο μέρη αποτύχουν να ολοκληρώσουν το σχέδιο πρότασης. Σύμφωνα με τα ανωτέρω το σχέδιο Ανάν βασίστηκε στο συμβιβασμό που θα οδηγούσε σε ισορροπία των δυο κοινοτήτων. Η δημιουργία ενός ομοσπονδιακού κράτους με μία ελληνοκυπριακή και μία τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία, θεωρήθηκε ως καταλληλότερη λύση (Akçakoca,2005,σελ.5-6).

Ο Κόφι Ανάν παρουσίασε την 5^η αναθεωρημένη έκδοση του σχεδίου στις 31 Μαρτίου 2004, και οι δύο πλευρές συμφώνησαν να θέσουν το σχέδιο σε ταυτόχρονα δημοψηφίσματα, τα οποία θα πραγματοποιούνταν στις 24 Απριλίου (Akçakoca,2005,σελ.5-6).

Με τους Ελληνοκύπριους να το απορρίπτουν συντριπτικά, με 75,83% των ψήφων κατά και 24,17% υπέρ, ενώ οι Τουρκοκύπριοι το υποστήριξαν με 64,91% των ψήφων υπέρ και 35,09% των ψήφων κατά. Μετά το δημοψήφισμα, η ΕΕ εξέφρασε την απογοήτευσή της για την ελληνοκυπριακή ηγεσία, η οποία εξέφρασε μαξιμαλιστικά αιτήματα, όπως το δικαίωμα επιστροφής όλων των προσφύγων στο βορρά και δεν υποστήριξε ένα σχέδιο στο οποίο είχε δώσει τη συγκατάθεσή της νωρίτερα (Cagartay,2005).

2.4 Τα Ψηφίσματα 541/1983 και 550/1984 Του Συμβουλίου Ασφαλείας Του ΟΗΕ

Τα κράτη με εσωτερική απόσχιση δεν μπορούν να ενταχθούν ούτε ως μέλη στην ΕΕ ούτε και στα Ηνωμένα Έθνη. Ο λόγος είναι πως η μονομερώς διακήρυξη της ανεξαρτησίας τους από το μητρικό τους κράτος, εμποδίζει τις προσπάθειες επίλυσης της διαφοράς. Πριν

από το 1990 υπήρχε ουσιαστικά μόνο ένα αποσχιστικό «*de facto κράτος*», η Βόρεια Κύπρος, σήμερα υπάρχουν πολλές τέτοιες οντότητες. Η διεθνής κοινότητα θα μπορούσε να δεχτεί εδάφη που έχουν αποσχιστεί και έχουν καταφέρει να αποδείξουν την αντικειμενική ύπαρξή τους, ως κυρίαρχα και ανεξάρτητα. Αντί αυτού καταδικάζει τέτοιες ενέργειες, με ψηφίσματα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, η περίπτωση της Βόρειας Κύπρου (Lindsay, & Berg, 2018,σελ.335-336).

Η Τουρκία το 2020 έχοντας πρόθεση να ανοίξει ξανά την κατεχόμενη πόλη φάντασμα τα Βαρώσια στην Αμμόχωστο, προκάλεσε την αντίδραση της διεθνούς κοινότητας. Η απάντηση σε αυτές τις τακτικές της Τουρκίας ήταν το ψήφισμα 541 του 1984. Ενόψει της τότε σοβαρής κατάστασης. Η Κυβέρνηση της Κύπρου αποφάσισε να προσφύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ζητώντας για άλλη μια φορά να αναλάβει υπό την ευθύνη του την ειρήνη και την ασφάλεια του κράτους της Κύπρου (The Security Council.1984).

Ο Ντενκτάς απάντησε στην προσφυγή στο Συμβούλιο Ασφαλείας, απειλώντας να αποικίσει τον ελληνικό τομέα της πόλης (Βαρώσια) της Αμμοχώστου, μέρος του οποίου πρότεινε να επιστρέψει στους Ελληνοκύπριους νωρίτερα. Απαιτώντας από τα Ηνωμένα Έθνη την υπογραφή χωριστών συμφωνιών για την ανανέωση της θητείας της UNIFICYP (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus, 2024).

Το Συμβούλιο Ασφαλείας ζητούσε, την κατεπείγουσα προώθηση της εφαρμογής των ψηφισμάτων 541/1983 και 550/1984. Καταδικάζοντας, κάθε ενέργεια με στόχο την απόσχιση, καλώντας τα κράτη – μέλη να μην αναγνωρίσουν την μονομερή ενέργεια της Τουρκίας και το κατεχόμενο βόρειο τμήμα της Κύπρου. Με την ονομασία: «*Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου*». Συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής πρεσβευτών μεταξύ της Τουρκίας και του ψευδοκράτους, ζητώντας να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για την εύρεση συνολικής λύσης στο ζήτημα του Κυπριακού (Melakopides, 2018,σελ.98).

2.5 Οι προσπάθειες της ΕΕ για την επίλυση του Κυπριακού μετά την ένταξη της Κύπρου

Η ΕΕ δεν υπήρξε παθητικός παρατηρητής στο θέμα της Κύπρου, εμπλέκετε ενεργά στο Κυπριακό ζήτημα και πριν και μετά την ένταξη της. Όλες οι πλευρές θα πρέπει να εργάζονται για την επίτευξη μιας δημοκρατικά, λειτουργικής λύσης, συμβατή με τους νόμους, το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, τη Συνθήκη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, χωρίς το νησί να καθίσταται όμηρος παντός είδους συμφερόντων (Demetriou,2008).

Η απόρριψη του σχεδίου Ανάν από τους Ελληνοκύπριους, τον Απρίλιο του 2004, κατέστησε το προτεινόμενο σχέδιο παρωχημένο και ακατάλληλο. Ωστόσο, η Τουρκία στις 3 Οκτωβρίου του 2005 βοήθησε στην αλλαγή του κλίματος, υπογράφοντας την δική της συμφωνία για την τελωνειακή ένωση με την ΕΕ. Η σαφής υποστήριξη για την κυπριακή υπόθεση προέκυψε επίσης στις 3 Οκτωβρίου 2005 από την έγκριση του Συμβουλίου για το «Διαπραγματευτικό Πλαίσιο για την Τουρκία», με την υποστήριξη των κρατών – μελών και του ΟΗΕ. Όλα τα μέρη εργαστήκαν για την επίτευξη συνολικής διευθέτησης του Κυπριακού και την ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων συμπεριλαμβανομένης της Κυπριακής Δημοκρατίας (Melakorides,2018 ,σελ.101).

Η συνάντηση του Προέδρου της Κύπρου Τάσου Παπαδόπουλου με τον Τουρκοκύπριο πρόεδρο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στις 8 Ιουλίου του 2006, παρουσία του Βοηθού Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Ibrahim Gambari, οδήγησε στην υπογραφή μιας συμφωνίας. Κατά την οποία έγινε αποδεκτό ένα πλαίσιο ιδεών βάσει του οποίου θα διεζάγονταν νέες συνομιλίες, στο μοτίβο μιας διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας και πολιτικής ισότητας των δυο κοινοτήτων (Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2024). Η συμφωνία συμπεριλάμβανε και έναρξη διαδικασιών για θέματα ουσίας και καθημερινότητας, καθώς και σύσταση τεχνικών επιτροπών εμπειρογνομόνων για σειρά θεμάτων (Κορδώνη, 2016,σελ.49-50).

Παράλληλα οι συνεχείς προσπάθειες της Τουρκίας για πολιτική αναβάθμιση του ψευδοκράτους και η εμμονή της στον θέμα της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων. Δεν συνέβαλαν στις προσπάθειες υλοποίησης των ζητούμενων της Συμφωνίας της 8^{ης} Ιουλίου, ούτε φυσικά και στην υλοποίηση μιας κοινώς αποδεκτής και λειτουργικής λύση. Παρά την υποστήριξη των ΗΕ και της Κυπριακής Δημοκρατίας (Κορδώνη, 2016, σελ. 49-50 - Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας,2024).

Πιο αποκαλυπτική ήταν η Έκθεση του 2006 της Επιτροπής Εξωτερικών του ΕΚ. Η Επιτροπή, εξέφρασε την απογοήτευση της για την Τουρκία, ζητώντας την επαναξιολόγηση της υποψηφιότητας της χώρας. Μετά από μια περίοδο χάριτος τριών χρόνων της Συμφωνίας Σύνδεσης για την Τελωνειακή Ένωση της, πάγωσαν οκτώ διαπραγματευτικά κεφαλαία του πρόσθετου πρωτόκολλου, η Τουρκία είχε αγνοήσει όσα είχε υπογράψει. Την 1η Ιουλίου 2012 και όταν η Κύπρος ανέλαβε την προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθ' όλη τη διάρκεια της προεδρίας η τουρκική πλευρά αρνήθηκε να συμμετέχει σε διαπραγματεύσεις (Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας,2024).

Στις 11 Φεβρουαρίου 2014 κατά την συνάντηση των Νίκου Αναστασιάδη και Ντερβίς Έρογλου υπό την αιγίδα των ΗΕ κατά την οποία προσδιορίστηκαν τα βασικά σημεία των στοχοθετήσεων και επαναδιαπραγμάτευσης για μια αποδεκτή λύση. Ακολούθησαν τρία χρόνια διαπραγματεύσεων από τον Ιούνιο του 2017 έως τις 25 Νοεμβρίου 2019 που δεν οδήγησαν σε καμία αποδεκτή λύση. Λόγω της επιμονής της Τουρκίας για την μόνιμη παρουσία στρατευμάτων στην Κύπρο, διατηρώντας τα επεμβατικά της δικαιώματα. Ωστόσο ανανέωσαν τη δέσμευση τους για την επίτευξη μιας λύσης στο μέλλον, βασισμένη σε μια διζωνική και δικοινοτική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα των δυο κοινοτήτων (Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας,2024).

Η ΕΕ αποτελεί πραγματικό πρότυπο διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο, στην επίλυση του κυπριακού ζητήματος με ποικίλους τρόπους από το 2006, η ΕΕ έχει :

- ✚ Δαπανήσει για την τουρκοκυπριακή κοινότητα 600 εκατομμύρια ευρώ.
- ✚ Έχει βοηθήσει 1600 νέους Τουρκοκύπριους, με υποτροφίες για σπουδές στην ΕΕ.
- ✚ Η ΕΕ διαμεσολάβησε για τη συνδεσιμότητα του δικτύου, GSM μεταξύ των δύο κοινοτήτων.
- ✚ Παρέχει κονδύλια, για την αποκατάστασή και διατήρηση τη πολιτιστικής κληρονομιάς της τουρκοκυπριακής κοινότητας.
- ✚ Παρείχε εμβόλια στην αντιμετώπιση για την νόσο COVID-19 διαμοιράζοντάς τα ισότιμα και στις δυο κοινότητες.

Ενώ επιπλέον, μετά το 2020 η επίλυση του Κυπριακού παραμένει κρίσιμη, για τις σχέσεις Τουρκίας και ΕΕ όσο και για την ηρεμία στην ταραγμένη Ανατολική Μεσόγειο (Borrel, 2021).

Τέλος, η Αγκυρα έχει διατηρήσει την επιθετική στάση της, τόσο στο ψευδοκράτος όσο και πέραν αυτού. Τα τελευταία χρόνια παρα την θετική στάση της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, η Τουρκία έχει αθετήσει και παραβιάσει τις υποσχέσεις της στις συμφωνίες της. Δίχως να μεταβάλλει την στάση της σε σχέση με το παρελθόν. Προκαλώντας θυμό και απογοήτευση στην Ελληνοκυπριακή πλευρά για κάθε χαμένη ευκαιρία και τη δημιουργία μιας νέας περιόδου στην τριμερή σχέση Κύπρου-Τουρκίας-Ελλάδας (Melakopides,2018, σελ. 111).

Η Τουρκία δεν πρέπει να περιμένουμε να συμμορφωθεί με τις αξίες και τους κανόνες της ΕΕ. Βασίζεται σε μια νομική και ηθική πλάνη, που οδηγεί είτε στην αλλαγή της κανονιστικής ταυτότητας της ΕΕ εξυπηρετώντας, μόνον τις δικές της επιδιώξεις, είτε η διαδικασία προσχώρησης να προηγηθεί της συμμόρφωσης, στις αξίες και κανόνες της ΕΕ. Η Τουρκία οφείλει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς την Κύπρο, άμεσα και με κάθε κόστος, λόγω της έκδηλης ανάγκης να τερματιστεί η θυματοποίηση, όλων των νόμιμων πολιτών ενός κράτους – μέλους, και επειδή αυτές οι υποχρεώσεις θίγουν την

κανονιστική ηθική την αξιοπιστία, και το διεθνές κύρος της ΕΕ (Melakopides,2018,σελ. 111).

Με βάση τα γεγονότα, αποδεικνύονται οι συνεχείς προσπάθειες της ΕΕ, με την συνδρομή των ΗΕ για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Αν όχι στο σύνολό του τουλάχιστον σε βασικά σημεία προστριβών των δυο κοινοτήτων. Βασικός σκοπός είναι ο μετριασμός των άκαμπτων πολιτικών της Τουρκίας. Η οποία εργαλειοποιεί συστηματικά το θέμα, θέτοντας συνεχώς καινούργια εμπόδια και συνδέοντας το ζήτημα με την εξυπηρέτηση άλλων πολιτικών συμφερόντων της Παγκόσμιας κοινότητας (ΕΕ,ΟΗΕκλπ.). (Melakopides,2018, σελ. 111).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση πού έχει προηγηθεί φαίνεται ότι η ΕΕ, δεν έπαιξε κανένα ρόλο στη σύγκρουση μέχρι το 1972. Μετά την ημερομηνία αυτή αυξάνει σταθερά, η συνεχιζόμενη εμπλοκή άλλων παραγόντων στη σύγκρουση (Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία, ΗΠΑ, ΟΗΕ).

Στην πραγματικότητα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η σχέση μεταξύ αυτών των διαφόρων τύπων εμπλοκής, ήταν σε σημεία συμπληρωματική, υποκατάστατη και σε άλλα συγκρουσιακή. Μπορεί επίσης να ειπωθεί πως μετά το 1998 η εμπλοκή αυτών των άλλων παραγόντων έτεινε να δομείται γύρω από τη δυναμική αυτής της εξελισσόμενης σχέσης. Έτσι η εμπλοκή της Ελλάδας και της Βρετανίας, εντάσσονται όλο και περισσότερο ως κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ η ανάμειξη της Τουρκίας, συνδέεται με την ταυτότητά της ως κράτος που φιλοδοξεί να γίνει μέλος της ΕΕ. Η εμπλοκή των Ηνωμένων Εθνών και των ΗΠΑ από την άλλη χαρακτηρίζεται τα τελευταία χρόνια, από μια αυξανόμενη προθυμία να δράσουν σε συντονισμό με τη συμμετοχή της ΕΕ στην Κύπρο.

Η μεταεταξιακή εποχή και για τις δυο κοινότητες της Κύπρου μπορεί να φαίνεται ωφέλιμη αλλά να μην είναι. Η ΕΕ έχει πράγματι βοηθήσει στην ανάπτυξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με χρηματοδοτήσεις και την προετοιμασία εφαρμογής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, κάτι που θα είναι πολύ χρήσιμο για την διευθέτηση του κυπριακού στο μέλλον. Ωστόσο, δεν καλύπτει τις φιλόδοξες απαιτήσεις των Τουρκοκυπρίων και τον τερματισμό της διεθνούς απομόνωσής τους. Από την άλλη οι Ελληνοκύπριοι δεν έχουν κανένα κίνητρο από την ΕΕ για να συνεισφέρουν στην επίλυση του Κυπριακού ζητήματος, μιας και έχουν ήδη εξασφαλίσει την ένταξή τους στην ΕΕ.

Υπό αυτές τις συνθήκες παρότι η Ευρωπαϊκή Ένωση βοηθάει οικονομικά και κοινωνικά, την ανάπτυξη της Τουρκοκυπριακής κοινότητας, δεν παρέχει κίνητρα που θα παρακινούσαν και τις δυο κοινότητες στην επίλυση του κυπριακού. Έχοντας συμβάλει στην ακαμψία των δυο κοινοτήτων δεν διευκολύνει την εξεύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης γιατί και παραμένει άλλοτο αρκετές δεκαετίες μετά την εισβολή, (Kyris,2012,σελ.95).

Η Κυπριακή Δημοκρατία από την προσχώρηση της στην ΕΕ και έπειτα, έχει υλοποιήσει ριζικές μεταρρυθμίσεις σε πολλούς θεσμούς υπό την αιγίδα της ΕΕ. Ενισχύοντας και θεμελιώνοντας πολλές κυβερνητικές υπηρεσίες και προγράμματα, παρέχοντας ταυτόχρονα υπηρεσίες προς τους Κυπρίους πολίτες, μεταφέροντας και εφαρμόζοντας βέλτιστες πρακτικές, που αφορούν την εξυπηρέτηση των πολιτών της ΕΕ και της Κύπρου. Ενδεχόμενος η ΕΕ μπορεί να επηρεάσει θετικά την κατάσταση, δημιουργώντας μια δημοκρατική, διευρυμένη και ανεκτική κοινωνία πολιτών, η οποία από μόνη της θα συμβάλει στην επίλυση του Κυπριακού (Ματσουκά, 2008, σελ.1-2).

Το σχέδιο Ανάν δεν έγινε δεκτό από το σύνολο του Κυπριακού λαού, οφείλει να γίνει σεβαστό και να υπάρξουν νέες προσπάθειες επίλυσης από την ΕΕ. Η πορεία της Κύπρου στην ΕΕ και η ένταξη της είναι το πιο σημαντικό γεγονός στη σύγχρονη ιστορία της. Μέσα από το Ευρωπαϊκό όραμα επαναπροσδιορίζεται η πορεία ενός λαού και ενός τόπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- Αιμιλιανίδης, Α. (2004). Το Σχέδιο Ανάν: Μια Συνολική επισκόπηση. *Παρεμβολές*, 47, 1-21.
- Κλάψης, Α. (2010). Οι διπλωματικοί προσανατολισμοί της Κυπριακής Δημοκρατίας και η ελληνική εξωτερική πολιτική 1960-1965. *Φιλελεύθερη Έμφαση*, 44, 104-115.
- Κρανιδιώτης, Γ. (1993). *Προτάσεις για μια Ευρωπαϊκή Πολιτική: Είκοσι κείμενα για τις σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Κορδώνη, Α. (2016). *Οι διπλωματικές προσπάθειες επίλυσης του κυπριακού ζητήματος από το 1974 έως το 2013 (Μεταπτυχιακή Εργασία)*, Θεσσαλονίκη.
- Μάλλινσον, Ο. (2021). *Ο Κίσιντζερ και η εισβολή στην Κύπρο: Η Διπλωματία στην Ανατολική Μεσόγειο*, μτφρ. Τσιτσόπουλος, Χ. Εκδόσεις Εστία, Αθήνα.
- Nugent, N. (2012). *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, μτφρ. Τσολακίδου, Ι. Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.
- Παπαδημητρίου, Γ. (1997). *Το Συνταγματικό πρόβλημα της Κυπριακής Δημοκρατίας*. Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- Συρίγος, Α. (2005). *Σχέδιο Ανάν: Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος*, Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα.
- Φωτίου, Ε. (2010). Οι σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας, στο: Βαληνάκης, Γ. (επιμ.), *Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010*, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα,

Χατζηβασιλείου, Ε. (2010). Το Κυπριακό ζήτημα, στο: Βαληνάκης, Γ. (επιμ.), *Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010*, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα,

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Aydin, M. (2004). *Turkish Foreign Policy: Framework and Analysis*. Center of Strategic Research. No.1, 5-111

Akçakoca, A. (2005). *Cyprus – Looking to a Future Beyond the Past*. European Policy Centre, Issue Paper No. 32, 1-32

Attalides, M. (2010) The Accession of Cyprus to the EU and the ‘Acquis’ of the Intercommunal Negotiations. *The Cyprus Review*, 22(2), 159-174.

Vasiliou, G. (2003). Cyprus Accession to the EU and the Solution of the Cyprus Problem. *Global Dialogue*.

Berg, E. & Mölder, M. (2012). Who is entitled to ‘earn sovereignty’? Legitimacy and regime support in Abkhazia and Nagorno-Karabakh. *Nations and Nationalism*, 18(3), 527-545.

Berg, E. & Pegg, S. 2016. Scrutinizing a policy of engagement without recognition: requests for diplomatic actions with De Facto States. *Foreign Policy Analysis*, 17, 1–20.

Emilianides, A. & Papastylianos, C. (2022). Citizenship and Nationality: Cyprus, in D.S. Law (ed.), *Constitutionalism in Context*, Cambridge University Press, Cambridge, 330–350.

Gaudissart, M. (1996). Cyprus and the European Union: The Long Road to Accession. *The Cyprus Review*, 8(1), 7–38.

Hutchence, J. & Georgiades, H. (1999). The European Union and the Cyprus Problem: Powerless to Help? *The Cyprus Review*, 11(1), 83-96.

Kyris, G. (2012). The European Union and the Cyprus problem: a story of limited impetus. *Eastern journal of European studies*, 3(1), 87-99.

Koktsidis, P. (2014). The Cyprus Question in the Contemporary Regional-Security Environment. ELIAMEP Working Paper No 53, Greece, 7-9.

Lindsay, K. J. & Berg, E. (2018). Introduction : *A Conceptual Framework for Engagement with de facto States*. 17(4),335—342.

Melakopides, C. (2018). The EU's Role in the Cyprus Question. *The Cyprus Review*, 21(2), 91-113.

Müftüler-Bac, M. & Güney, A. (2005). The European Union and the Cyprus Problem 1961-2003. *Middle Eastern Studies*, 41(2), 281-293.

Papaioakeim, M. (2018). The Rise of the Republic of Cyprus' Defence Diplomacy in Its Neighborhood. *The Cyprus Review*, 30(1), 95-112.

Pedi, R. & Kouskouvelis, I. (2016). Cyprus' Reunification: from the "momentum" trap to a "small but smart" state strategy. *Eurodialogue: Journal of International Relations, European, Economic and Social Studies*, 5, 19–34.

Stergiou, A. (2021). *Greece's Ostpolitik: Dealing With the 'Devil'*, Springer, Cham.115-135.

Suvarierol, S. (2003). *The Cyprus Obstacle on Turkey's Road to Membership in the European Union*. *Turkish Studies*, 4 (1),.55-78

Theophanous, A. (2000). *The State of American Federalism*. 1999-2000 (Winter,2000): Prospects for Solving the Cyprus Problem and the Role of the European Union, 30 (1), .Published By: Oxford University Press. 217-241.

Ulusoy, K. (2016). The Cyprus Conflict: Turkey's Strategic Dilemma. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 18(4), 393–406.

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Αρισταΐδου, Χ. Γ. (Χωρίς χρόνο). Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ΕΟΚ και Κύπρος. *Polignosi*. Διαθέσιμο στο: <https://www.polignosi.com/cgi-bin/hweb?-A=3962&-V=limmata> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Borrel, J. (2021). Time to engage again for peace in Cyprus. *European Union External Action: The Diplomatic Service of the European Union* Διαθέσιμο στο.: https://www.eeas.europa.eu/eeas/time-engage-again-peace-cyprus_en [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Cagaptay, S. (2004). UN Plan Fails in Cyprus: Implications for the Cyprus and the European Union. *The Washington Institute for Near East Policy*. Διαθέσιμο στο : <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/un-plan-fails-cyprus-implications-turkey-european-union-and-united-states> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Demetriou, P. (2008). Active involvement of the EU in the Cyprus conflict, written question, EPRS, European Parliament, December 2008 Διαθέσιμο στο: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-6-2008-7064_EL.html [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1993). Γνώμη της Επιτροπής για την αίτηση προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Κοινότητα. Βρυξέλλες. Διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/99cd34a4-e06a-4e6f-a957-b8f562034cdc> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

European Commission. (2017). The EU's role in the Cyprus Settlement Process: Questions and Answers. Geneva Διαθέσιμο στο.: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-17-52_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-52_en.htm) [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Η Καθημερινή Κύπρου. (2023). ΥΠΕΞ: Η ΕΕ έχει σημαντικό ρόλο στην επίλυση Κυπριακού. 2/6/2023. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/ypex-i-ee-exei-simantiko-rolo-stin-epilysi-kypriakoy> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024]

Ματσουκά, Κ. (2008). Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση - ένας απολογισμός τέσσερα χρόνια μετά. *Πρόγραμμα Ενίσχυσης του Ερευνητικού Δυναμικού (ΠΕΝΕΔ) – 2003, ΕΚΠΑ*. Διαθέσιμο στο: https://pened2003.pspa.uoa.gr/Matsouka_arthro2008.pdf [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024]. [Πρόσβαση στις 29 Απριλίου 2024].

Παπαπολυβίου, Π. (30 Δεκεμβρίου 2019. *Από το πραξικόπημα στην εισβολή*. Καθημερινή. Δεκεμβρίου 24, 2020 Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/word/1058087/apo-to-praxikopima-stin-eisvoli/> [Πρόσβαση στις 29 Απριλίου 2024].

Πιμπίσης, Α. (2021). Η ΕΕ πήρε θέση για Κυπριακό και δίνει έλεγχο στα κράτη για τελωνειακή ένωση με Τουρκία. *Philenews*. 25/6/2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.philenews.com/eidiseis/article/648036/i-ee-pire-thesi-gia-kipriako-ke-dini-elegcho-sta-krati-gia-teloniaki-enosi-me-tourkia/> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Σχέδιο Ανάν 5. 2004. *Σχέδιο Γενικού Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών: Η συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος* Διαθέσιμο στο: <https://www.pio.gov.cy/en/assets/pdf/cyproblem/%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BD%205.pdf> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024]

The Security Council. (1984). UNCHR, Resolution 550/1984 Διαθέσιμο στο : <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Cyprus%20SRES550.pdf> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Theophanous, A. (2023). The Cyprus Problem, The EU and the UN. *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, (23), 72-91. Διαθέσιμο στο.:

<http://www.cirsd.org/en/horizons-spring-2023---issue-no23/the-cyprus-problem-the-eu-and-the-un> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Τσικρικά, Μ. (2002). Η Κύπρος και η Ελλάδα στην Ε. *BBCGreek.com* Διαθέσιμο στο.: https://www.bbc.co.uk/greek/news/021203_cyprouseugreece.shtml [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

United Nations Peacekeeping Force in Cyprus. (2024). About Διαθέσιμο στο.: <https://unficypr.unmissions.org/about> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Χρυσοστόμου Α. (2016). Τα «13 σημεία» του Μακαρίου. *Η Καθημερινή*. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/world/859860/ta-13-simeia-toy-makariou> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας. (2024). Προσπάθειες Επίλυσης του Κυπριακού. Διαθέσιμο στο: <https://mfa.gov.cy/el/efforts-to-resolve-the-cyprus-question.html> [Πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2024].

